

**Sa Lalong Malubhang.
Mga Suliranin,
Anumang Paratang
Ay Dapat Linawin.**



NAGWAKAS

KUWENTO NI FILOMENA CAHIGAS

NANLAKI ang mga mata ni tandang Pedro na katiwala ng mga Riva sa kaniyang "Villa Riva" sa isang munting bayang kanugnog ng Maynila, nang mabungad-bungaran sa pinto ng malaking tahanan, ang katauhan ni Dr. Alfredo dela Riva.

Natatandaan pa ng matanda na, kamakailan lamang ay sinulat niya ang binatang manggagamot at binalitaan nang tungkol sa pagkakapatay sa kanyang ama at ina. At, ngayon, walang kabali-balita ay bigla na lamang sumipot ang binatang panginoon na nagbabakasyon sa San Francisco. Kalipornya.

—Fred—ang nausal na lamang ng matanda nang makitang nakatayo sa may pinto ang kanyang binatang panginoon.

—Mang Pedro? —naitanong ng bagong dating habang humahakbang na papalapit sa matandang katiwala.

—Nguni't hindi ka man lamang naghalita ng iyong pagdating, Fred?

—Pagkatanggap ko ng inyong sulat ay lumulan na ako sa eroplano at umuwi dito.

Ginanap ng matandang katiwala ang kanyang tungkulin sa binatang panginoon. Kinuha ang

mga dala-dalahan at saka pinaghanda ng pagkain.

Pagkatapos makapaghapunan ni Fred, ay muling hinarap ang matanda.

—Paano ang nangyari, mang Pedro? —ang mga mata ng binatang manggagamot ay walang kakurap-kurap na nakatitig sa matanda.

—Kay lungkot gunitain ang mga pangyayari, Fred, nguni't tungkulin mong malaman. —Parang simula ng matanda. —Alam mo, —dugtong matapos makapagbuntong-hininga, —isang lalaking may kagulangan na ang isang gabi ay nakituloy sa tahanan ng iyong mga papa at mama sa Maynila. Ang nakikituloy ay tinanggap naman. Nguni't nang sumunod na araw, ay natagpuan na lamang na mga bangkay na ang iyong papa at mama.

—Sino po ba ang pumatay?

—Ewan ko.

—At, ano po ang sanhi ng pagpatay ng mga buhong na iyon?

—Sang-ayon sa mga pagsisiyasat, ay lumilitaw na pagnanakaw, sapagka't ang lahat halos ng mga alahas ng iyong mga magulang, kasama na ang terno ng mga alahas ng Reyna Isabel, ay nawawala.

—Mang Pedro, kung magkakaroon lamang ako ng pagkakataong madantayan ng mga kamay ko ang kriminal na iyon...

—Maghunos-dili ka, Fred. Ipaubaya na lamang natin sa Diyos ang bagay na ito.

—Kinabukasan, si Fred ay nagtungo sa libingan ng kanyang papa at mama. Apát na kandila ang itinulos niya sa dalawang puntod na iyon, na siya na yatang hantungan ng lahat ng kaligayahan sa buhay ng ating binatang manggagamot.

Isang gabi, samantalang nagpapasyal si Fred sa baybayin ng look ng Maynila upang makasagap ng dalisay na simoy ng hanging nagmumula sa laot, ay nakakita siya ng isang awto na unti-unting papalapit sa pook na kanyang kinaroroonan. Nang nakahinto na ang sasakyan ay isang babae ang nanaog. Sa damit ng babae at sa mga kilos nito, ay napansin ni Fred na naghahari sa puso ng lobaing iyon ang di masayod na pamamanglaw.

Nakita ni Fred na humanap ng isang malapad na bato ang babae at nang makatagpo ay umupo at saka tumanaw sa malayo. Matagal ding sinulyap-sulyapan ni Fred ang babaing iyon habang nakakaramdám siya ng mabiblis na pagtahip ng kanyang dibdib.

Nang makaraan pa ang isang ma-habang sandali, ay nangahas na nilapitan ni Fred ang babaing tila naninimdim.

Nagbigay galang si Fred, nguni't isang malagkit na tingin lamang ang isinukil sa kanya ng babae. Lalong nanabik si Fred, kaya pagkaraan pa ng ilang sandali ay muling nagsalita.

—Binibini, —muling pakil ni Fred, —hindi po ba kayo natatakot na maglimayon sa pook na ito nang nag-iisa?

Nagsikislap ang mga mata ng babae.

Si Fred ay naghintay ng magiging tugon sa kanyang mga pag-

tatanong, nguni't nanatiling hindi umiimik ang babae.

—Siyanga pala, Binibini, —dugtong pa ni Fred nang hindi siya pinag-uukulan ng anomang katagá ng babae, —tila nagkulang ako sa inyo. Ako po ay si Dr. Alfredo de la Riva, ang inyong bagong lingkod.

—Marahang ikinielos ng babae ang kanyang ulo at saka sinulyapar si Fred.

—Malalim na ang gabi, binibini, hindi ba kayo natatakot na mag-isa sa pook na ito?

—Bakit, may dapat ba akong katakutan? —patanong ding sagot ng babae. —Kayo ba'y mabait na tao... at mapagkakatiwalaan?

Napangiti nang bahagya si Fred at saka marahang tumugon.

—Nakahanda po akong tumulong lalo na't sa isang tulad nin-yong mangangailangan ng pagdamay.

—Isa kang bago dito? —naitanong naman ng babae kay Fred.

—Opo, kararating ko pa lamang buhat sa Estados Unidos.

—Kung gayo'y hindi ako magtatakáng di mo ako makilala. Dito ay kilala ako ng lahat. Nasukat ko sa mga kilos mo at pananalita na isa kang maginoo. Ginoo, hindi ko gustong magkaroon ka ng isang kakilalang nila.

lailit, dinudusta ng balana at dala-
gáng may malungkot na lumipas.
✕Nagsikislap ang mga mata ni
Fred nang marinig niya ang ka-
tagang "dalagá" sa mga labi ng
babaing iyon. Napag-isip-isip ni-
ya tuloy na ang babaing kaharap
ay walang asawá.

Marahang nagtindig ang babae
at saka...

—Diyan ka na...

—Nguni't... Miss... —pigil ni
Fred.

✕Ibig mo pa bang ako'y paki-
lala sa iyo upang pagkatapos ay
tawanan lamang?

—Hindi sa gayon... ibig ko la-
máng sabihing ang kahapon ng
isang nilikha ay patay na at hin-
di na magbabalik kailán man.

Hindi rin napigil ang babae.
Nguni't nang unti-unti nang umu-
sod ang auto ng babaing iyon
ay tinandaán ni Fred ang bilang
ng sasakyán. Sa unang oras ng
umagá ay ipinagtanong kung si-
no ang may-ari ng sasakyang iyon
at nalaman niyang ang nag-áari
ng awtomobil ay isang babaing
tumutugon sa pangalang ELEO-
NOR ROLDAN na naninirahan sa
Quezon City. Nang araw ding
iyon ay pinaronan niya iyon at
natagpuan naman pagdaka.

—Eleonor, ikaw lamang bang
nag-lisa dito? —naitanong ni
Fred.

✕Ako lamang, sapagka't patay
na ang aking mga magulang.

—Kung gayon, sila ang iyong
ipinagluluksa?

—Sila nga... nguni't mayron pa
akong ipinagluluksa.

—Sino, Leonor?

✕SI ELEONOR ROLDAN.

—Eleonor, huwag kang sanang
baliw. Huwag mo sanang saya-
ngin ang mga pagkakataong da-
rating sa iyong buhay.

—Para sa ákin, ang lahat ay
patay na, Fred!

—Eleonor, ikaw ang sumusugat
sa iyong puso...

✕Oo, sapagka't ang pusong
iyon ay sinugatan na ng marami.

—Eleonor, naparito ako upang
maghandog sa iyo ng aking...

—Fred...

—Op, Leonor, naparito ako
upang ihain sa mga bakas ng
iyong yapak ang aking pangalun-
at pag-ibig.

✕Nang upang tawanan mo ako
at libakin lamáng pagkatapos?

—Eleonor, kallangan pa bang
ing puso ko ang magtapat sa
iyo?

—Fred, nasabi ko na sa iyong
asa akong babaing may malung-
kot na kahapon...

—Sinabi ko na sa iyong ang
kahapon ay patay na at hindi na
magbabalik...

✕Nguni't ang mga alaala ng
kahapong iyon ay mga aninong

uusig at manunumbat.

—Hindi, Eleonor...

At, ilan pang panahon, ang da-
lawá ay nagkaunawaan na. Isang
araw, si Eleonor ay ipinasyal sa
"Villa Riva." Naging bughaw sa
dalawa ang lahat ng tanawin sa
boong panahon ng paglalagi nila
sa "Villa Riva."

—Eleonor, ang tahananang ito ay
siyang magiging pugad ng pag-
ibig sa oras na ikaw ay maihi-
tid ko na sa paanan ng dambana.

—Fred, kay buti-buti mo at da-
kila ang iyong puso.

✕Gayon na lamang ang tuwa ng
matandang si mang Pedro nang
makitáng tila naáliw si Fred at
nalilimutan na tuloy ang nangya-
ri sa kanyang mga magulang.
Kung hindi pa dumating sa buhay
ni Fred ang katauhan ni Eleonor,
ay hindi pa mawawaglit sa kan-
yang alaala ang malungkot na sa-
kunang sinapit ng kanyang papa
at máma.

...Mga ilang panahon pa at du-
mating na ang kasal ng dalawa.
Si Eleonor ay bihis na ng kanyang
trahe de boda nang dumating si
Fred upang ihatid siya sa damba-
na. Nguni't biglang nanghilakbot
ang binata nang makitang suot ni
Eleonor ang terno ng mga ala-
has ng Reyna Isabel na sinasa-
bing ninakaw nang patayin ang

mga magulang ni Fred.

—Saán mo kinuha ang mga ala-
has na iyan? —usig ni Fred kay
Eleonor.

Hindi agad nakasagot ang ba-
bae, kaya sa matinding pagkapo-
ot ni Fred ay nilapitan si Eleonor
upang sakalin. Si mang Pedro
ay biglang lumapit at namagitan.

✕Maghunos-dili, ka Fred, —wi-
ka ng matanda.

—Nguni't may kinalaman siya
sa pagkamátay ng aking papa at
mama, —matigas na turing ni
Fred.

—Fred, hindi ko nauuhawaan
ang iyong pinagsasabi, —agaw na
man ng babae.

—Fred, —muling hadlang ul
mang Pedro, —bayaan mong ako
ang magpaliwanag.

✕Hinubad ni Eleonor ang mga
alahas at saka iniaabot kay Fred.

—Fred, kunin mo ito, kung ito
ang nagiging dahilan ng ibig
mong gawing pagtatalo-sira na-
tin.

—Bayaan ninyo akong magpali-
wanag, —pakli pa ng matanda at
saká hinarap ang binata, —Fred,
ako ang nagbigay ng mga ala-
has na iyon kay Eleonor.

✕Kung gayon, kayo ang susi
ng krimen ng pagkakapatay sa
mga magulang ko?

✕Hindi Fred, ang pumatay sa

Mayo 27, 1953 BULAKLAK 17

kanilá ay nagdusa na sa silya ng
kamatayan. Sadyang ipinaghihim-
ko sa iyo ang gayon sapagka't ki-
lala ko ang kapusukan ng iyong
loob. Kung malalaman mo ang
salarin ay hindi malayong pinun-
tahan mo sa Munting Lupa upang
singilin iyon sa iyong mga ka-
may, —huminga ang matanda at
saka nagpatuloy. —Fred, ibini-
gay ko ang mga alahas na iyon
kay Eleonor, sapagka't nalalaman
kong iyon ang gusto ng iyong
mama noong siya'y nabubuhay pa.
Narinig kong madalas niyang sa-
bihin noon na, ang mga hiyas na
iyon ay dapat mong ihandog sa
babaing ihahatid mo sa dambana
ng pag-ibig.

Natatapos sa pagsasalita ang
matanda, ay unti-unting nagsasa-
lubong naman ang mga mata ni-
na Eleonor at ni Fred. May mga
luhang ibig magsipamuo sa dala-
wáng sulok ng mga mata ng da-
laga at tumatahip naman sa ka-
ligayahan ang dibdib ni Fred.

—Eleonor...

—Fred...

Marahang tumalikod si mang
Pedro nang makita niyang unti-
unting ibinibilanggo ni Fred sa
kanyang mga bisig ang tila su-
lang katawan ni Eleonor.

WAKAS

